

De natuurlijke rechten van kinderen

Een andere kijk op

Het recht op bescherming, onderwijs, participatie worden beschreven in het VN-verdrag. Maar wat is er gebeurd met het recht om vies te worden, het recht op geuren en het recht op stilte?

DOOR: GIANFRANCO ZAVALLONI

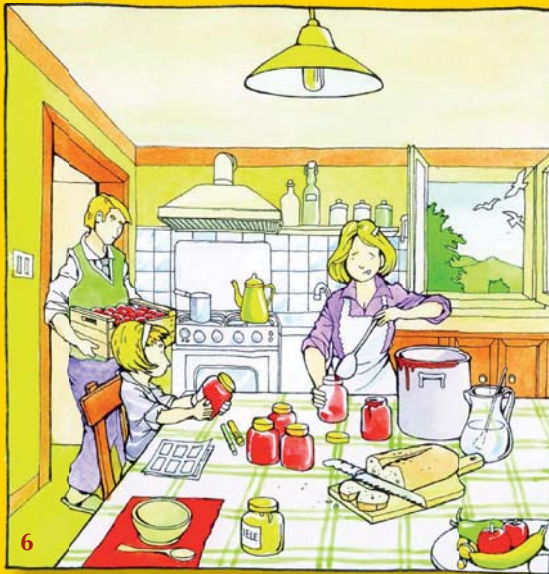
- Ik hou van spelen, tekenen, verhalen vertellen en naar verhalen luisteren. Ik hou van een poppenspel. Ik hou van de kinderwereld en vind het belangrijk dat er een kind blijft leven in elk van ons. Al zestien jaar speel ik samen met kinderen van drie tot zes jaar in de kleuterschool.

Daarom heb ik vijftien jaar geleden een *Manifest voor Natuurlijke Kinderrechten* geschreven. Als leerkracht en administratief medewerker op school beseftte ik dat elk welwend kind in Europa in theorie kan genieten van de rechten uit het VN-kinderrechtenverdrag: onderwijs, een goede

gezondheid, vrije tijd... Maar toch hebben kinderen nog steeds geen 'natuurlijke rechten'. Mijn manifest richt zich dan ook op volwassenen, omdat kinderen beter dan zij begrijpen waar het om draait. Zoals de Kleine Prins van de Saint-Exupéry het zegt: 'Een volwassene heeft altijd een verklaring nodig voor wat kinderen meteen begrijpen!'

Andere rechten

Als we terugdenken aan onze kindertijd, dan moeten we die ook proberen te begrijpen. Dat kunnen we met een paar eenvoudige vragen: wat deden we graag? Waar speelden? Bij wie waren we graag?

kinderrechten

Het is nuttig om de relatie tussen de kinderwereld en de samenleving te analyseren volgens rechten die – naar mijn mening – verwaarloosd worden.

1. Het recht op vrije tijd

In de wereld van vandaag is alles gepland, in kaart gebracht en geïnformatiseerd. De week van kinderen wordt volgepland door hun familie of school. Improviseren is niet mogelijk. Ze kunnen niks op zichzelf doen, of alleen spelen. Nochtans is het belangrijk dat ze af en toe op zichzelf zijn en zelf dingen leren plannen. Zo worden ze gezonde volwassenen.

2. Het recht op vuil worden

'Niet vies worden' is een typisch advies van ouders. Toch vind ik dat kinderen het recht hebben om met natuurlijke materialen zoals zand, aarde, gras, bladeren, keien en takjes te spelen. Niks is leuker dan in een plas trappen! Misschien moeten we kinderen op

zo'n moment observeren, terwijl ze stoeien in het onkruid. We zullen merken dat ze eindeloos kunnen genieten van spelen met dingen die ze gewoon op de grond vinden.

3. Het recht op geuren

Tegenwoordig verpakken we alles vacuüm omdat we schrik hebben om dingen te ruiken. Laten we even terugkeren naar de bakker, de fietsenmaker, de schoenmaker of de kruidenier. Elke plaats heeft een eigen geur. Een school, een ziekenhuis, een supermarkt, een kerk. Er zijn geen verschillen meer. Maar wie van ons vindt het niet heerlijk om de grond te ruiken na een fikse regenbui? Voelen we ons niet beter tijdens een boswandeling, vanwege de typische geur van humus en wilde kruiden? Als we, net zoals kinderen, leren genieten van geuren en zo de natuur herontdekken, zal het ons verdere leven bepalen.

4. Het recht op dialoog

Iedereen moet inzien dat eenrichtingsverkeer bij communicatie en informatie eigenlijk heel treurig is. We zijn allemaal passieve toeschouwers van de massamedia geworden. De tv steekt er met kop en schouders bovenuit. Mensen eten, spelen, werken en nodigen vrienden uit 'terwijl de televisie aan staat'. Cultuurpatronen worden bepaald door televisie. Ze verandert ons in passieve consumenten. Door de televisie gebruiken we minder woorden. Verhalen vertellen, legendes doorgeven, communiceren via poppenspel: zo wordt een echte dialoog mogelijk.

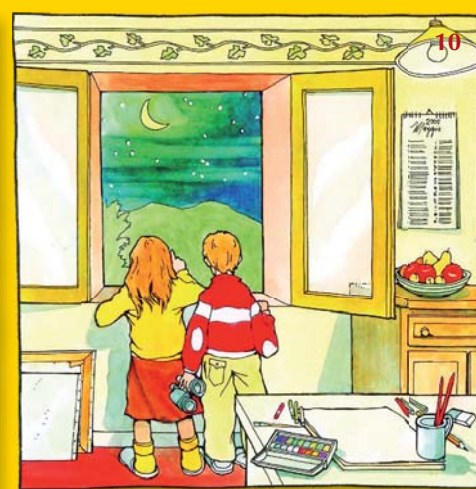
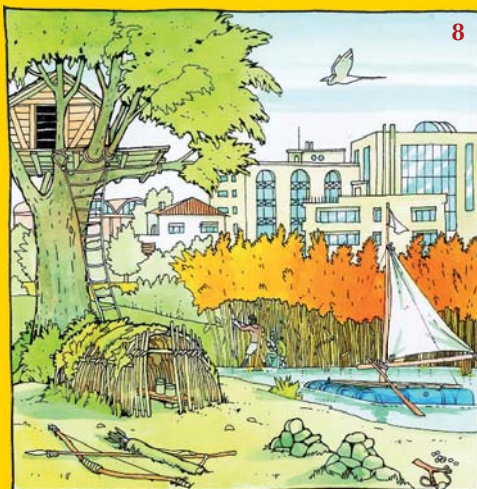
5. Het recht om je handen te gebruiken

Op de huidige markt vind je vooral kant-en-klare artikelen en wegwerpproducten. Industrieel speelgoed is perfect en compleet: kinderen hoeven er niets aan toe te voegen. Ze maken spelenderwijs kennis met de pc en komen

zo vanzelf bij spelletjes terecht. Ze leren hun fijne motoriek niet verder ontwikkelen. Het is moeilijk om kinderen te vinden die een spijker in een plank kunnen slaan, hout kunnen zagen of vijlen of schuurpapier kunnen gebruiken. Volwassenen gaan evenmin naar een ijzerhandel om er een cadeau-tje voor de kinderen te kiezen. Je handen gebruiken is een van de meest verwaarloosde rechten in onze postindustriële samenleving.

6. Het recht op een schone start

Ik verwijs hier even naar de vervuiling. Ons water is niet langer zuiver, de lucht is vervuild en de grond ook. Het is een minder aangenaam gevolg van onze ontwikkeling en vooruitgang. Daarom is het belangrijk om even terug te keren en het plezier te ervaren van een wandeling door de stad, gewoon voor de lol. Kinderen vragen er zo vaak om. Daarom is het belangrijk dat ze ook voed-

zame dingen eten, schoon water drinken en zuivere lucht kunnen inademen vanaf de geboorte.

7. Het recht op de straat

Op straten en pleinen kunnen mensen elkaar ontmoeten. Vandaag zijn die plaatsen gevuld met verkeer en parkeerplaatsen waardoor we elkaar niet meer ontmoeten. Het is zo goed als onmogelijk om je kinderen zorgeloos op een plein te laten spelen. Ook bejaarden lopen er groot gevaar. We moeten niet vergeten dat deze plaatsen aan iedereen toebehoren.

8. Het recht op de wildernis

Ook de vrije tijd is georganiseerd: kinderen moeten zich perfect kunnen vermaken. In speeltuinen is elk detail afgewerkt, net als op speelplaatsen in de school, in groene zones en in stadsontwikkeling. Waar kun je nog een hut bouwen in het bos, verstoppertje spelen of in bomen klimmen? De volwassenen moeten ruimte laten voor wildernis en voor kinderen.

9. Het recht op stilte

We kunnen onze ogen sluiten en rusten. Toch staan onze oren

altijd open voor signalen. We zijn gewend aan het lawaai en hebben bijna schrik van de stilte. Ook tijdens kinderfeestjes en op school speelt er luide muziek. Mensen gaan wandelen met een iPod in de oren. We krijgen de kans niet meer om naar de wind, de vogels en het water te luisteren. Het recht op stilte betekent dat we naar stilte moeten leren luisteren.

10. Het recht op nuances

We zijn gewend aan stadslicht, ook als het in de natuur donker is. Elektrisch licht maakt dat we 's nachts kunnen leven zoals overdag. We zien de zon niet meer opkomen of ondergaan. En dat is het allerergste: we kunnen geen nuances meer onderscheiden en zien alles zwart-wit. Het lijkt bijna fundamentalisme. In een diverse samenleving is dat geen goed idee.

Laten we de wereld samen door kinderoogen bekijken!

De natuurlijke kinderrechten

1. Het recht op vrije tijd
... om tijd door te brengen die niet door volwassenen werd gepland.
2. Het recht om vies te worden
... om met zand, aarde, gras, bladeren, water, keien en kleine takjes te spelen.
3. Het recht op geuren
... om plezier te hebben in het ruiken en om de geur van de natuur te herkennen.
4. Het recht op dialoog
... om te luisteren en de kans te krijgen om te spreken.
5. Het recht om je handen te gebruiken
... om een spijker in te slaan, om hout te zagen en te vijlen, om schuurpapier te gebruiken, om te lijmen, om klei te boetseren, om touwen te spannen, om een vuur aan te steken.
6. Het recht op een schone start
... op gezonde voeding vanaf de geboorte, op zuiver water om te drinken en schone lucht om in te ademen.
7. Het recht op de straat
... om onbezorgd op een plein te spelen en door de straat te lopen.
8. Het recht op wildernis
... om een hut te bouwen in het bos, om verstoppertje te spelen in het kreupelhout, om in bomen te klimmen.
9. Het recht op stilte
... om de wind te horen waaien, de vogels te horen zingen, het water te horen klateren.
10. Het recht op nuances
... om de zon te zien opkomen en ondergaan, om 's avonds de maan en de sterren te bewonderen.

Gianfranco Zavalloni is bevoegd onderwijzer voor scholen in het Italiaanse consulaat van Belo Horizonte, Brazilië.
burattini@libero.it
<http://www.scuolacreativa.it>